

İLKOKUL 4. SINIF MÜFREDATINDA YER ALAN CÜMLENİN ÖĞELERİ KONUSUNUN SINIF DIŞI (OUTDOOR) ETKİNLİKLERLE DESTEKLENEREK ÖĞRETİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Elif Omca ÇOBANOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Alanları Eğitimi ABD

omca@omu.edu.tr

Arş. Gör. Ayça CİRİT GÜL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim ABD

ayca.cirit@omu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışma, ilkokul 4.sınıf müfredatındaki “Cümlelerin Öğeleri” konusunun sınıf dışı uygulamalar ile desteklenerek öğretilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun ilindeki bir ilkokulun 4.sınıfında okuyan 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması yapılarak toplanmış ve çalışmada gözlem ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan etkinlikler, uzman görüşü alındıktan sonra, Türkçe dersi dışında Matematik, Beden Eğitimi ve Fen ve Teknoloji dersleri ile disiplinlerarası ilişkiler kurularak uygulanmıştır. Etkinlikler sırasında öğretim yöntem ve tekniklerinden istasyon, beyin fırtınası, tartışma kullanılmıştır. Etkinlikler uygulanmadan önce sınıf öğretmenine anlatılarak öğretmenin görüşleri alınmış daha sonra tüm sınıfın katılımıyla etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada etkinlikler sırasıyla sınıf dışı ve sınıf içi olarak düzenlenmiştir. Sınıf dışı uygulamada, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya yönelik etkinlikler; sınıfın içinde yapılan uygulamada ise konuyu pekiştirici ve konunun öğrenilip öğrenilmediğine ilişkin dönüt alınmasına yardımcı olacak etkinlikler yapılmıştır. Uygulamalar bittikten sonra yapılan değerlendirmeler sonucunda katılımcıların eğlenerek öğrendikleri, fiziksel anlamda enerjilerini atabildikleri ve sürece aktif olarak katılabildikleri görülmüştür. Bunların yanı sıra akran etkileşiminin güçlendiği, derse karşı güdülenme ve merak duygusunun arttığı gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında, diğer derslerde ya da Türkçe dersinin başka konularında sınıf dışı etkinlikler uygulanarak öğrenmenin kolaylaştırılabileceği ve öğrencinin bir sonraki adımı merak etmesi sağlanarak derse daha çok güdülenmesinin sağlanabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın, alana yeni bir bakış açısı kazandırması, öğretim etkinliğini çeşitlendirmesi, öğretimi sınıf ortamının dışına çıkarması ve alan yazına katkı sağlaması açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Dışı Eğitim, İlkokul, Eylem Araştırması.

TEACHING OF THE “ELEMENTS OF THE SENTENCE” TOPIC THAT IS FOUND IN THE 4TH GRADE “GRAMMAR” CURRICULUM OF PRIMARY SCHOOLS WITH THE SUPPORT OF OUTDOOR ACTIVITIES

ABSTRACT

This study is performed for the purpose of teaching the “elements of the sentence” topic that is found in the 4th grade curriculum of primary schools with the support of outdoor activities. The study was carried out with 20 students who were in the 4th grade of primary school in Samsun in 2016-2017 education year. The data were collected from the qualitative research methods by action research and the observation and interview form was used. The activities prepared by the researchers have been applied by establishing interdisciplinary connections with Mathematics, Physical Education and Science lessons in addition to Turkish lessons, after the reception of expert view. During the activities, station, brain storming and discussion were the teaching methods and techniques that was used. Before the activities were applied, they were told and explained to the class teacher

and then the activities were done with the participation of the whole class. Activities in the study were organized as outdoor and indoor, respectively. In the outdoor, activities to facilitate students' learning were practiced; and in the implementations made in the classroom, there were activities that will highlight the topic and help to get feedback about whether the subject is learned or not. As a result of the evaluations after the end of the exercises, it was seen that the participants were entertained, learned by amusement, they were physically able to discharge their energy, and were able to actively participate in the process. In addition to these, it has been observed that the peer interaction was strengthened, the motivation and curiosity towards the lesson was increased. Taking into consideration the results obtained, it is considered that learning can be facilitated by applying outdoor activities in other subjects or in other subjects of the Turkish grammar lectures, and it is thought that the student can be motivated more by being provided with curiosity about the next step. Therefore, we think that this study is important in terms of providing a new point of view to the field, diversifying the teaching effectiveness, bringing the teaching activity out of the classroom environment and contributing to the field.

Key words: Outdoor education, primary school, action research.

1.GİRİŞ

Eğitim sistemi temel alınan felsefi akıma göre şekillenir ve benimsenen akım çağa ayak uydurmanın yanında toplumun yaşam biçimini de ortaya koymaktadır (Hotaman, 2017). Eğitim programları iyi tasarlandığı ölçüde programların istediği istendik yönde davranışlar sergileyen yani içinde olduğu öğretim basamağının planlanmış kazanımlarını elde etmiş bireyler ortaya çıkabilecektir (Kurudayıoğlu- Soysal, 2016).

İlerlemecilik, Türk eğitim sisteminde temel alınan felsefi akım ve eğitim programları bu akım çerçevesinde şekillenmiştir. Bu çalışmada incelenen Türkçe dersi öğretim programı da ilerlemecilik akımına göre hazırlanmış ve öğrencilerin sürekli olarak kullanabilecekleri bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerileri edinmeleri, kendilerini bireysel ve sosyal anlamda geliştirebilmeleri, doğru ve etkili iletişim kurabilmeleri, Türkçeyi severek ve gereken tüm bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde öğrenmelerini kolaylaştıracak şekilde yapılandırılmıştır.

Tüm araştırmalarda fikir birliği sağlanan husus, öğrencinin öğrenmede aktif olarak rol aldığı, yaparak yaşayarak öğrendiği, çevresiyle konularını ilişkilendirdiği, sosyal yaşantısı ile bağlantılar kurduğu öğretim anlayışının en etkili strateji olduğudur (Karadoğan, 2016). Öğretim programlarının hazırlanmasında temel alınan akım olan ilerlemecilik de bu görüşü destekler nitelikte olup; öğrencinin öğrenme-öğretme sürecinin her aşamasında aktif olmasını sağlayan ve öğrenciyi fiziksel, psikolojik, sosyal anlamda gelişmesine yardımcı olan ve çok yönlü gelişimi hedef alan bir akımdır. Bu çalışma kapsamında ele alınan, öğrencinin öğrenme-öğretme sürecinde tamamen aktif rol aldığı, öğrenmelerini kendi deneyimleyerek gerçekleştirdiği, bilişsel, duyuşsal ve motor becerilerini aynı anda kullanabildiği ve geliştirebildiği sınıf dışı eğitimin felsefesi de ilerlemecilik ile benzerlikler göstermektedir.

Sınıf dışı eğitimin Türkiye tarihindeki gelişimi oldukça yenidir. Özellikle yirminci yüzyılın başlarında, bu tür etkinlikler, okul programlarında yer almaya başlamıştır (Yaşın, 2012). Dünyada ise sınıf dışı eğitimin verildiği örgün kurumlardan ilki olan Broadoaks Okulları 1800'lü yıllarda Amerikalı iki kardeş tarafından yetim çocuklarının bakımı amacıyla kurulmuştur (Okur Berberoğlu- Uygun, 2013).

Örgün eğitim dışındaki eğitimler ise kamplar, kurslar gibi çeşitli merkezlerde verilmiştir. Bu merkezlerde verilen eğitimler, katılımcıların doğayla ne kadar iç içe olurlarsa o kadar çok doğa dostu olacakları ve doğayı sevecekleri görüşünden hareketle daha çok sportif faaliyetler yoluyla yapılmıştır. Sınıf dışı eğitimin verildiği diğer bir merkez, Kanada'da Jim ve Myrna

Boulding'in kişisel çabaları sonucunda kurulan Vancouver Adası'ndaki Strathcona Parkı ve Sınıf Dışı Eğitim Merkezi'dir. Bu parkta diğer sınıf dışı eğitim merkezlerinden farklı olarak kayak, kano, dağ tırmanışı gibi sporların öğretimi esnasında kişilerin doğa dostu olacaklarına inanmışlardır (Okur Berberoğlu- Uygun, 2013).

Türkiye'de ise ders dışı etkinliklerle ilgili ilk ciddi çalışma, 1929 yılında çıkarılan İlkokullar Yönetmeliğiyle olmuştur. Bu yönetmelikle, öğrencilerin sadece kendilerine verilen derslerle yetinmeyip, aynı zamanda okul içinde kendi ilgi ve yetenekleri ölçüsünde, kendi girişimleriyle, bazı etkinliklerde bulunmaları istenmiş ve bu etkinliklere de "eğitsel kol etkinlikleri" denmiştir (Binbaşıoğlu, 2000).

Literatürde sınıf dışı eğitiminin özelliklerini içinde barındıran birçok unsur bulunmaktadır (Okur Berberoğlu- Uygun, 2013):

- Sınıf dışı eğitim, eğitimin sınıf dışında gerçekleştirilen etkinlikleridir.
- Sınıf dışı eğitim, müfredatın zenginleştirilmesi için sınıf dışında yapılan tüm etkinliklerdir.
- Sınıf dışı eğitim, algı ve gözlem için beş duyunun kullanılmasıdır.
- Sınıf dışı eğitim, bütün duyunun öğrenme için kullanıldığı deneysel bir yöntemdir. Sadece doğal kaynaklar arasındaki ilişkiyi değil, doğa ve toplum arasındaki ilişkiyi de öğrenmektir.
- Sınıf dışı eğitim, Batı toplumunun postmodern bir görüşüdür.
- Sınıf dışı eğitim, programın amacı doğrultusunda çevre ile bağı olsun olmasın tüm bireyleri deneysel çalışmalar ile eğitme sürecidir.

Söz edilen unsurlardan da anlaşılacağı gibi sınıf dışı eğitim, sınıfın dışında gerçekleşen, katılımcıların etkinliklere doğrudan katıldığı, gerçek nesnelere yorumlandığı, öğrenmelerin ezber yerine nesnelere ya da olaylar arasındaki ilişkilerin tanımlanmasıyla gerçekleştiği, birden fazla duyu organının aynı anda harekete geçtiği ve etkinliklerin ilginç ve eğlenceli olmasından dolayı katılımcıda merak ve heyecan uyandıran bir eğitim süreci olma gibi özelliklere sahiptir. Bunların yanı sıra sıradan ve alışılmış dördüncü duvar arasındaki eğitimin aksine farklı ortamlarda gerçekleşmesi, öğrencilerin kendi kendilerine yeni şeyler keşfetmelerine, kaliteli vakit geçirmelerine olanak veren ve yaparak yaşayarak öğrenme söz konusu olduğundan kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebilmeleri, farkında olmadıkları ya da bastırdıkları bazı yeteneklerini ve becerilerini ortaya çıkarmaları adına öğrencileri daha çok cezbeden bir eğitim sürecidir. Sınıf dışı eğitim, katılımcılara; karar verme, takım çalışması, kişiler arası iletişim ve problem çözme becerilerinin gerektiği ortamlar ve etkinlikler sunarak, onların etkinliklere katılım konusunda motive olmalarına katkı sağlamaktadır (Kırıkoğlu, 2004). Bu alanda yapılan ve bu görüşü destekler nitelikteki çalışmalardan biri olan Özdemir (2010)'in çalışmasına göre doğa deneyimine dayalı olarak yapılan uygulamalara katılan öğrencilerin çevresel değerlerine ve bunların bozulmasına yönelik farkındalıklarına, yüz yüze oldukları çevre sorunlarına ilişkin somut kaygılarının ve tepkilerinin eklendiğini ve çevreye sorumlu davranış eğilimlerinin arttığı belirlenmiştir. Aynı şekilde Yıldız, Özen ve Bostancı (2016)'nın çalışmasında sınıf dışı etkinliklerin öğrencilerin öz-yeterliklerine olumlu etki ettiği sonucuna varılmıştır. Ancak okul idaresinin, öğretmenlerin ve velilerin sınıf dışı eğitim konusunda olumlu düşünmelerine rağmen, okul ve çevre koşullarının yetersiz olması, veli ve öğretmenlerin sınıf dışı eğitim konusunda yetersiz bilgiye sahip olması sınıf dışı eğitimin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Örneğin, Alat, Akgümüş ve Cavali (2012) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin açık hava etkinlikleri konusunda genel olarak olumlu düşünce ve tutumlara sahip olduklarını ancak fiziksel şartların yetersizliği, okul bahçesinde

güvenlik tedbirlerinin alınmamış oluşu, sınıfların kalabalık oluşu, velilerin çocuklarının açık havada hastalanacaklarına dair kaygılar taşımaları, velilerin olumsuz tepkileri gibi nedenlerle uygulamada açık hava etkinliklerine yeteri kadar yer verilmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Sınıf dışı eğitimde zaman yönetimi, öğrenci-öğretmen arasındaki ilişkinin etkili ve doğru olması, uygulamaların doğru yerde ve zamanda yapılması, doğru öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklardan dolayı her öğrenciye uyabilecek etkinlikler yapılması ve her öğrencinin etkinliğe ve sürece aktif olarak katılabilmesi önemlidir. Yapılan araştırmalar, sınıf dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin farklı deneyimler yaşamasını sağladığını, gerçek araç-gereç ve materyallerle somut öğrenmeler sağladığını ve merak etme ve ilgi duygularını canlı tuttuğunu göstermektedir (Armağan, 2015). Örneğin, Ay, Anagün ve Demir (2015)'in çalışmasında okul dışı öğrenmenin fen eğitiminde önemli olduğu, okul dışı öğrenme ortamlarında öğretmen rollerinin sınıf ortamından farklı olduğu, okul dışı öğrenmenin öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasında etkili bir yaşantı geçirmesini sağladığı yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarının yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlama, sorgulayıcı bir bakış açısı kazandırma, öğrencileri süreçte aktif kılma, gözlem vb bilimsel süreç becerileri kazandırma gibi avantajlarının yanında; öğretim sürecinin kontrolünün zorluğu, zaman problemi, denetimin zor olması gibi dezavantajlarının da olduğu belirtilmiştir. Bu nedenlerden dolayı sınıf dışı eğitim planlanması zor bir süreçtir. Sürece başlamadan önce hazırlığın iyi yapılması gerekmektedir. Kurumlardan ve velilerden izinler alınmalı, eğitimin yapılacağı yer, ulaşım için gerekli olan planlamalar, eğitimin işleyişi ile ilgili bir program, süreçte uygulanacak etkinliklerin ve diğer çalışmaların adımlarını gösteren bir çizelge, öğrencilerin süreçte ihtiyacı olabilecek yiyecek, giyecek, barınma gibi gereksinimler, süreci yönetecek kişilerin bilgi ve tecrübe donanımı, süreç sonunda varsa süreci değerlendirmek amacıyla uygulanacak diğer etkinlikler ya da kullanılacak form veya ölçekler gibi unsurlar göz önüne alınarak düzenlemeler ve planlamalar yapılmalıdır.

Eğitim sistemimiz ve ilgili alan yazın incelendiğinde ilköğretim programlarının hazırlanmasında temel alınan ilerlemecilik akımı (Hotaman, 2017; Kurudayıoğlu - Soysal, 2016; Mala, 2011; Çelik, 2006), sınıf dışı eğitimin öğretim programı içindeki yeri (James - Williams, 2017; Remington - Legge, 2017; Potter - Dymont, 2016; Quay, 2016; Kırıkoğlu, 2004), sınıf dışı eğitimin öğrenciler üzerindeki etkisi (Yıldız, Özen ve Bostancı, 2016; Elena, 2015; Sözer, 2015; Sağlamer Yazgan, 2013; Okur, 2012; Özdemir, 2010), sınıf dışı eğitimin etkililiği (Armağan, 2015; Ay, Anagün - Demir, 2015; Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012; Tatar ve Bağrıyanık, 2012; Yaşın, 2012) üzerine yapılmış birçok çalışma vardır. Yapılan bu çalışmalar genel olarak fen eğitimi, doğa eğitimi ve çevre eğitimine yönelik uygulanmaktadır. Sözü geçen bu alanlardan farklı olarak bu çalışmada sınıf dışı eğitim Türkçe dersi ile ilişkilendirilerek verilmeye çalışılmış ve ilköğretim dördüncü sınıf müfredatında yer alan cümlelerin öğeleri konusu sınıf dışı etkinliklerle desteklenerek öğretilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, sınıf dışı eğitimin farklı disiplinlerde kullanılabilmesine örnek olması ve bu sebeple alana yeni bir bakış açısı kazandırması, ileride yapılacak çalışmalara ilham kaynağı olması ve literatüre katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Amaç

Sınıf dışı eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar daha çok fen eğitimi, doğa eğitimi, çevre eğitimi gibi alanlarda yapılmaktadır. Bu çalışma, öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımının sağlanması, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel anlamda gelişimine katkı sağlanması, öğrencilerin enerjilerini doğru kullanmalarına yardımcı olması ve öğrenme-öğretme sürecinin daha etkili

ve eğlenceli olması adına ilkokul 4. sınıf Türkçe ders müfredatında yer alan konulardan biri olan ve öğrencilerin öğrenmekte zorlandıkları bir konu olduğu düşünülen “Cümlelerin öğeleri” konusunun sınıf dışı uygulamalar ile desteklenerek öğretilmesi amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Çalışma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun ilindeki bir ilkokulda öğrenimine devam eden 4.sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Çalışma ile ilgili etkinlikler hazırlandıktan sonra Milli Eğitimden, okul idaresi ve velilerden izin alınmış ve çalışmanın yürütüleceği sınıfın sınıf öğretmenine çalışma ile ilgili bilgi verilmiş ve öğretmenin de görüşü alınmıştır. Çalışmaya 20 öğrenci katılmıştır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması yapılarak toplanmıştır. Eylem araştırması terimi ilk kez 1934’te Kurt Lewin tarafından kullanılmıştır ve Lewin eylem araştırmasını sıradan insanların ortak kişisel sorunlarını kolektif araştırma yaparak düşünmeye sevk eden, tartışma, karar verme ve eyleme dökme yetilerinin güçlenmesine imkân tanıyan bir süreç olarak tanımlamıştır. Eylem araştırması genel olarak eğitim alanında kullanımı yaygınlaşan ve öğretmenlerin, danışanların ve yöneticilerin tercih ettiği bir araştırma biçimidir (Seggie - Bayyurt, 2015).

Veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan etkinlikler, uzman görüşü alındıktan sonra, Türkçe dersi dışında Matematik, Beden Eğitimi ve Fen ve Teknoloji dersleri ile disiplinlerarası ilişkiler kurularak uygulanmıştır. Etkinlikler sırasında öğretim yöntem ve tekniklerinden istasyon, beyin fırtınası ve tartışma kullanılmıştır. Etkinlikler yapılmadan önce uygulama sınıfı öğrencilerini tanımak amacıyla gözlem yapılmış, öğrencilerin araştırmacı ile doğru ve etkili iletişim kurabilmesi ve kendilerini rahat hissetmeleri ve ifade edebilmeleri adına öğrenciler ile bir süre vakit geçirilmiş ve yapılacak etkinlikler sınıf öğretmenine anlatılarak görüşleri alınmıştır. Etkinlikler tüm sınıfın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada etkinlikler sırasıyla sınıf dışı ve sınıf içi olarak düzenlenmiştir. Sınıf dışı uygulamada, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya yönelik, öğrencilerin derse karşı güdülenmelerinin artmasına yardımcı etkinlikler hazırlanmıştır. İlk olarak öğrencileri ders karşı güdüleme amaçlı araştırmacılar tarafından hazırlanan bir etkinlik yaptırıldıktan sonra, öğrencilerde merak duygusunu uyandıran, gelişimsel özelliklerine uygun, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların dikkate alındığı, öğrencilerin iç enerjilerini atabilmeleri ve dikkatlerini toplamalarını kolaylaştırıcı diğer bir etkinlik yapılmıştır. Daha sonra öğrenciler uygulama öncesinde araştırmacılar ve sınıf öğretmeni tarafından belirlenen özelliklere göre gruplanmıştır. Öğrencilerin kendi gruplarındaki arkadaşları ile iş birliği yapabilmelerini sağlayıcı ve birbirleri ile iletişim kurmalarını kolaylaştırıcı özellikte olan etkinlikler yapılmıştır. Yapılan tüm etkinlikler sınıf dışı eğitime uygun bir şekilde araştırmacılar tarafından tasarlanmıştır.

Sınıf içinde yapılan uygulamada ise; konuyu pekiştirici ve konunun öğrenilip öğrenilmediğine ilişkin dönüt alınmasına yardımcı olacak özellikleri barındıran ve araştırmacılar tarafından hazırlanan etkinlikler yapılmıştır.

Yapılan etkinlikler sırasında etkinliğe katılan tüm öğrenciler onlara hissettirilmeden (katılımcı gözlemci olarak) gözlemlenmiş ve etkinliklerin sonunda sınıf öğretmeni ile görüşler paylaşılarak etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkisi hakkında tartışılarak ortak bir sonuca varılmıştır.

3.BULGULAR

Çalışmada veriler, yapılan sınıf dışı ve sınıf içi etkinlikler yoluyla toplanmıştır.

Sınıf dışı uygulamada, öğrenciler okul bahçesine çıkartılmış ve öğrencilerden el ele tutuşarak büyük bir daire yapmaları istenmiştir. Her öğrenciye kare, dikdörtgen, üçgen ve daire diye isimler verilmiş ve her öğrenciden ellerindeki iplerle yere kendilerine isim olarak verilen geometrik şekilleri oluşturmaları istenmiştir. Her öğrenci kendi geometrik şeklini yapmayı tamamladıktan sonra etkinliğe hareket katmak ve öğrencilerin enerjilerini atmalarını sağlamak amacıyla kendi şekillerinin içine ve dışına atlamaları şeklinde olan içeri-dışarı adı verilen etkinlikle sürece başlanmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan gözlem formları incelendiğinde öğrencilerin akranları ile iletişim kurabildikleri, kendilerini ve fikirlerini rahatça ifade edebildikleri, etkinliğin bir sonraki adımını merak ettikleri ve heyecanla bekledikleri gibi bulgulara ulaşılmıştır. Yapılan gözlemlerde de etkinlik sırasında öğrencilerin kendilerinden isteneni doğru şekilde yaptıklarında mutlu oldukları, derse karşı dikkatlerinin arttığı, öğrencilerin dersin devamında neler olacağını merak ettikleri ve akranları ile doğru ve etkili iletişim kurabildikleri gözlenmiştir.

Etkinlik bir süre devam ettikten sonra kare olan öğrencilerin bir grup, dikdörtgen olan öğrencilerin bir grup, üçgen olan öğrencilerin bir grup ve daire olan öğrencilerin bir grup olmaları istenmiştir. Her gruptan okul bahçesine dağılmaları ve bahçede kendi şekillerinden olan malzemeleri bulmaları istenmiştir.

Öğrencilerin, yine değerlendirilen gözlem formlarında da bulgulandığı gibi, okul bahçesinde koştururken heyecanlı oldukları, kendi şekillerindeki malzemeleri ararken hevesli oldukları gözlenmiş ve bir sonraki aşamada neler olacağını bilmedikleri için sürekli sınıf öğretmenlerine ve çalışmayı yürüten araştırmacılara sorular sordukları gözlemlenmiştir.

Daha sonra grupların her birinden buldukları malzemelerle ilgili şiir, hikâye, haber ve şarkı yazmaları istenmiştir. Gruplar kendi şekilleri ile ilgili metinleri 5 dakika yazdıktan sonra bir sonraki gruba geçmeleri istenmiş ve her grup kendi ilk grubuna dönene kadar 5'er dakikalık sürelerle sırayla her grupta yazmaları söylenmiştir.

Öğrencilerin kendilerinden istenen metinleri yazarken birbirleri ile tartışarak, fikirlerini paylaşarak ve eğlenerek bir şeyler yazdıkları, farklı, ilginç ve yeni şeyler ortaya çıkarmaya çalıştıkları ve kaydettikleri her ilerlemenin ardından mutlu oldukları gözlemlenmiştir.

Her grup kendi ilk grubuna döndükten sonra gruplardan birer sözcü seçilerek yazılanları okumaları istenmiştir. Sözcüler kendi yazılarını okurken ara ara durdurulup yazılan cümleler sesli olarak uygulamayı yapan kişi tarafından okunmuş ve öğrencilere cümlelerdeki öğeleri buldurmaya yönelik olarak “İşi yapan kim?” “Yapılan iş ne?” “Ne yapmış?” “Nasıl yapmış?”

“Ne zaman yapmış?” gibi 5N1K soruları yöneltilmiş, bu şekilde öğrencilerin cümlelerdeki özne, yüklem ve tümleçleri bulmaları sağlanmış ve etkinlik sonlandırılmıştır.

Her grubun yazdığı metni okuyacak olan sözcü seçilirken önceki etkinliklerde daha pasif durumda kalan, çok konuşmayan ve daha çekingen olan öğrencilerin seçilmesine; böylece her öğrencinin etkinliklerde aktif olması sağlanmaya çalışılmıştır. Sınıf içinde daha pasif konumda olan ve kendi duygu, düşünce ve fikirlerini rahatça söyleyemeyen öğrencilerin de bu etkinlik sonucunda etkinliklere aktif olarak katılabildikleri ve etkinliklerde etkin rol aldıkları gözlemlenmiştir.

Sınıf dışı etkinlikte ilk olarak öğrenciler üç gruba ayrılmıştır. Tahtaya araştırmacılar tarafından uygulama öncesinde hazırlanan, öznesi, tümleci ve yüklemi olan üçer kelimelik beş cümle yazılmıştır. Tahtada yazılı olan cümlelerdeki kelimeler her gruba dağıtılmıştır. Her gruptaki öğrencilere birden başlayarak numara verilmiş ve ilk üçlü, ikinci üçlü ve son üçlü olacak şekilde tahtada yazılı cümlelerin özne, yüklem ve tümlecini onlara verilen kağıtlar arasından bulup en hızlı şekilde tahtanın önüne getirmeleri istenmiştir. Her cümle bu şekilde tamamlandıktan sonra cümlelerin özne, yüklem ve tümleçlerinin hangi kelimeler olduğu sorulmuş, yanlış olanlar varsa bunların arkadaşları tarafından düzeltilmesi sağlanmış ve bütün cümleler bittikten sonra etkinlik sonlandırılmıştır.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim sistemlerinin işleyişinde temel alınan felsefik akımlar ve bu akımlar çerçevesinde şekillenen eğitim programları ve eğitim öğretim süreci birbiri ile uyum içerisinde olmalıdır. Ancak Mala (2011)'nin de bahsettiği gibi, hazırlanan öğretim programları teorikte ilerlemeci akıma uygundur fakat uygulamada temel alınan bu felsefeye uygun değildir. Teorik anlamda belirlenen özellikler; temele alınan ilkeler, çocuğun çevreye uyumu, bireysel farklılıkları, topluma sağladığı yarar ve tarihsel kültürel bağları ile ilişkisi ile ilgili gelişmeler ve program öğelerinin düzenlenmesi incelendiğinde programa her açıdan ilerlemeci anlayışın yerleştirildiği görülür (Mala, 2011). Hazırlanan ve uygulanan Türkçe eğitim programları teorikte öğrencinin aktif olmasına, yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat veren, bilgiyi öğrencinin araştırma sorgulama becerilerini kullanarak bulmasına imkan veren bir program olmasına rağmen, uygulama kısmında ise maalesef öğrencinin pasifleştiği, eğitim sürecinin

çevresel faktörler, veli ve öğretmenlerin yetersiz bilgi sahibi olmaları gibi nedenlerle sınıf ortamının sınırları içinde sıkıştığı ve bilginin neredeyse hazır olarak öğrenciye verildiği ve ezbere yönelen programlar olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada ele alınan sınıf dışı eğitim; öğrenciyi aktif kılan, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimine katkı sağlayan, grupla ve iş birliği içinde öğrenmeye imkân veren, öğrencinin hem iç enerjisini harcamasına olanak tanıyan hem de kendi kendine yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat veren bir eğitimidir. Sınıf dışı eğitimin etkililiği ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında sınıf dışın eğitimin etkili bir yöntem olduğu ve müfredata konulmasının bir zorunluluk olduğu (James - Williams, 2017), bilgili ve yetenekli eğitimciler ve öğretmenlerin danışmanlığında yapıldığında daha etkili olduğu (Potter - Dymont, 2016; Quay, 2016), öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun etkinlikler seçildiğinde öğrencilerin çok yönlü gelişimine yardımcı olduğu (Elena, 2015), öğrencilerin birbirleri ile iletişimlerinin doğru ve etkili olmasına katkı sağladığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Türkçe dersindeki bir konunun sınıf dışı eğitim yapılarak öğretilmesini ele alan bu çalışmada da bu alanda yapılan çalışmalara benzer olarak eğitim öğretim sürecinin sınıf dışında ilerlemesi öğrencinin çok yönlü gelişimine katkı sağladığı ve eğitimi sınıf ortamının sınırlarının dışına çıkarmış olması sebebiyle sürece farklılık kattığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan etkinlikler sonucunda James and Williams (2017) 'ın elde ettiği sonuç ile benzer olarak sınıf dışı eğitimin müfredatta bulunmasının bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler eğer doğru ve etkili etkinlikler seçilirse sınıf dışı eğitim öğrencilerin çok yönlü gelişimine olumlu yönde etki edeceğini göstermiştir. Aynı şekilde Türkçe dersindeki bir konunun öğretilmesi amacıyla hazırlanan etkinliklerin aynı zamanda Matematik, Beden eğitimi ve Fen dersleri ile disiplinler arası ilişkiler kurularak öğretilmesi, sınıf dışı eğitimin genelde kullanıldığı fen eğitimi, çevre eğitimi ve doğa eğitimi gibi alanların dışında diğer disiplinlerde de kullanılabileceğini göstermiştir.

İncelenen ve yapılan bu çalışma sonucunda sınıf dışı eğitim ile ilgili bazı önerilerde bulunulabilir:

- Sınıf dışı eğitim ile ilgili öğretmen adaylarına lisans düzeyinde, öğretmenlere seminer dönemlerinde veya hizmet içi eğitimlerde, bu eğitimi kendi sınıflarında uygulayabilecekleri yeterliğe ulaşabilecekleri eğitimler verilebilir.
- Sınıf dışı eğitime, öğretim programlarında kazanımların edinilmesini kolaylaştırıcı alternatif bir yöntem olarak yer verilebilir.
- Sınıf dışı eğitimin fen, doğa ve çevre eğitimi dışında eğitimin her alanında ve kademesinde (özellikle okul öncesi ve ilkökul düzeyinde) yapılabileceğini gösteren bazı çalışmalar yapılabilir.
- Türkiye'de yeni tanınmaya başlanan sınıf dışı eğitimin ne olduğunun, hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarında nelerin yapılması ve nelere dikkat edilmesinin gerektiğinin anlaşılması açısından sınıf dışı eğitime yönelik çalıştaylar, eğitimler, sempozyumlar gibi birtakım çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- ALAT, Z., AKGÜMÜŞ, Ö. ve CAVALI, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen görüş ve uygulamaları, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 47-62.
- ARMAĞAN, B. (2015). “İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: bir eylem araştırması”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- AY, Y., ANAGÜN, Ş. S. ve DEMİR, Z. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (15), 103-118.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (2000). Okulda Ders Dışı Etkinlikler Öğretmen Kitapları Dizisi, MEB Yayınları: İstanbul.
- ÇELİK, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler, *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (11), 1-15.
- ELENA, M. (2015). The influence of outdoor education activities on the young people’s psycho motile development, *Gymnasium Scientific Journal of Education, Sports and Health*, 16 (1).
- HOTAMAN, D. (2017). Eğitim programlarının geliştirilmesinde felsefenin rolü, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 430-437.
- JAMES, J. K. & WILLIAMS, T. (2017). School-based experiential outdoor education: a neglected necessity, *Journal of Experiential Education*, 40 (1), 58-71.
- KARADOĞAN, S. (2016) Eğitimde Sınıf-Okul Dışı Öğrenme Uygulamaları ve Yaşanan Sorunlar, İçinde: Türkiye’de Eğitim Sorunlarına Yönelik Akademik Değerlendirmeler-I, Editör: Recep Aksu, s.47-84, Maya Akademi Yayıncılık: Ankara.
- KIRIKOĞLU, S. (2004). “Doğa eğitimi programlarının uygulama boyutunda planlama sürecinin rolü”, Yüksek Lisans Derecesi İçin Gerekli Çalışmaları Yerine Getirerek Onaya Sunulan Tez, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KURUDAYIOĞLU, M. ve SOYSAL, T. (2016). Cumhuriyet dönemi ilköğretim Türkçe dersi öğretim programlarının söz varlığının geliştirilmesi açısından incelenmesi, *Anadili Eğitimi Dergisi*, 4 (4), 559-598.
- MALA, N. (2011). “Cumhuriyetten günümüze ilköğretim programlarının faydacı ve ilerlemeci ekole uygunluğu bakımından değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- OKUR, E. UYGUN, S.(2013), Examining of outdoor education development in the world and in Turkey, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 33-42
- OKUR, E. (2012). “Sınıf dışı deneyimsel Öğretim: ekoloji uygulaması”, Doktora Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZDEMİR, O. (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 125-138.

- POTTER, T. G. & DYMENT, J. E. (2016). Is outdoor education a discipline? Insights, gaps and future directions, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16 (2), 146-159.
- REMYINGTON, T & LEGGE, M. (2017). Outdoor education in rural primary schools in New Zealand: a narrative inquiry, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 17 (1), 55-66.
- QUAY, J. (2016). Outdoor education and school curriculum distinctiveness: more than content, more than process, *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 19 (2), 42-50.
- SAĞLAMER YAZGAN, B. (2013). “Araştırmaya dayalı sınıf dışı laboratuvar etkinliklerinin öğrencilerin araştırma-sorgulama becerilerine ve çevreye karşı tutumlarına etkisi”, Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SEGGIE, F. N. ve BAYYURT, Y. (2015). Nitel Araştırma, Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları, 1. Baskı, Anı Yayıncılık: Ankara.
- SÖZEN, Y. (2015). “Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenmeler: bir meta-sentez çalışması”, Doktora Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TATAR, N. ve BAĞRIYANIK, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri, *Elementary Education Online*, 11 (4), 883-896.
- YAŞIN, İ. (2012). “İlköğretim 2. Kademe ve ortaöğretimde ders dışı etkinliklere katılan öğretmen ve öğrencilerin ders dışı etkinliklerden beklentileri (Yozgat ili örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIZ, N. O., ÖZEN, G. ve BOSTANCI, T. G. (2016). The effects of one-day outdoor education on self efficacy, *Journal of Human Sciences*, 13 (3), 6098-9103.